

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9
The 9th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการเกษตรชุมชนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
Agricultural Extension for Urban Area in Mueang District of Phitsanulok Province

ฐิติมา หล้าอ่อน (Thitima Lhaon)¹ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chaleamsak Toomhirun)²

จินดา ชลิตทอง (Jinda Chibong)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) ความต้องการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรในชุมชนเมือง (3) การรับข้อมูลด้านการเกษตรในชุมชนเมือง และ (4) ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรในชุมชนเมือง ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 17,023 ครัวเรือนๆ ละ 1 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ความคลาดเคลื่อนระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 391 ราย สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.5 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 43.57 ปี สมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.49 คน การศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส.และปริญญาตรี ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคมและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรด้านการเกษตร มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท ห้างร้าน ค้าขายและรับราชการ จำนวนแรงงานต่อครัวเรือนโดยเฉลี่ย 2.55 คน โดยประชาชนในเขตเทศบาลร้อยละ 47.6 ทำการเกษตรด้านพืช มีรายได้เฉลี่ย 223,335.55 บาทต่อปี เป็นรายได้จากการทำอาชีพการเกษตรเฉลี่ย 88,287.04 บาทต่อปี 2) ระดับความต้องการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรในชุมชนเมืองในระดับมาก ได้แก่ ตลาดรับซื้อสินค้าทางการเกษตร การประกันราคาสินค้าทางการเกษตร เมล็ดพันธุ์พืช และ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ตามลำดับ 3) ได้รับข้อมูลด้านการเกษตรในระดับมาก ผ่านทางโซเชียลมีเดีย ได้รับข้อมูลระดับปานกลาง ผ่านการศึกษาดูงานของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ 4) มีความต้องการการส่งเสริมการเกษตรในชุมชนเมืองจากเจ้าหน้าที่ระดับมากในด้านการจัดการแมลงศัตรูพืชและโรคพืช ส่งเสริมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และศึกษาดูงานของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ 5) การส่งเสริมการเกษตรชุมชนเมืองของเกษตรกร ได้แก่ นักส่งเสริมควรส่งเสริมให้เหมาะสมกับพื้นที่เมืองและสอดคล้องกับเวลาและกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมรายบุคคลหรือกลุ่มขนาดเล็กโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางโซเชียลมีเดีย

คำสำคัญ ชุมชนเมือง การเกษตร การส่งเสริมการเกษตร จังหวัดพิษณุโลก

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมการเกษตร แขนงวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ball.chill@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

Abstract

The aims of this research were to study (1) Basic social and economic conditions (2) demand factors related to agriculture in urban area (3) perception of agricultural information in urban area, and (4) The need for agricultural extension in urban area. The population was 17,023 people in the Municipality of Mueang District, Phitsanulok Province. The 391 sample size was selected by using Yamane formula a stratified random sampling technique. Data analysis was performed at the level of 0.05. Interview form was used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation and ranking. The results revealed that (1) 56.6 percent of the farmers was male with the average age of 43.57 years and finished diploma/High Vocational Certificate or bachelor. They had no social status and were not members of any agricultural organizations. Their occupation included office staff, self-employed and government officials; most had single houses. The average household members were 3.49 people. The average farm was 8.25 Rai. 47.6% of farmers worked as side plant of agriculture. The average household labour was 2.55 people; the average income was 223,335.55 baht/year; the average income from farming was 88,287.04 baht/year. 2) The high level of urban agriculture factor demand were market for agricultural product, purchase and price guarantee for agricultural product, seed, and water resources. 3) Urban agricultural information was received through social media. Urban agricultural information was received through to the work of successful farmers. 4) Urban agriculture extension from agricultural extension agencies was needed at a high level on about insect and plant diseases, through electronic media, and field trips to the work of successful farmers. 5) The extension by the extension officers should be suitable for urban area and applicable to target group' time and activities or accomplished in individual or small group using electronic media (social media).

Keywords: Urban, Agriculture, Agricultural extension, Phitsanulok Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9 The 9th STOU National Research Conference

บทนำ

ปัจจุบันภัยคุกคามจากระบบการผลิตอาหารแบบอุตสาหกรรมในยุค 4.0 ซึ่งถูกครอบครองโดยบริษัทขนาดใหญ่ กำลังส่งผลกระทบต่อแรงงานและอาชีพภาคการเกษตรของประเทศไทย ปิยะพงษ์ บุชบงก์ (2555) และกำลังก้าวเข้าสู่ภาวะขาดแคลนทรัพยากรด้านการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการกระจายตัวของเมืองที่ขยายเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบให้พื้นที่ทำการเกษตรเดิมลดน้อยลง เกษตรกรมีอายุเฉลี่ยสูงขึ้น และยังเผชิญกับปัญหารายได้ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง มีการใช้สารเคมีในภาคการเกษตรสูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากต้องการผลผลิตต่อหน่วยที่มากขึ้น ทำให้การเข้าถึงอาหารที่ดีมีประโยชน์และปลอดภัยของกลุ่มคนส่วนใหญ่อาจเกิดความยากลำบาก เพราะอาหารที่ดีปลอดภัยเข้าถึงได้น้อยไปทุกขณะ และอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารในอนาคตข้างหน้า จากกลุ่มประเทศอาเซียน 9 ประเทศ (ไม่รวมบรูไน) พบว่า สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีดัชนีความมั่นคงทางอาหารสูงที่สุดในอาเซียน คือ 83.9 คะแนน รองลงมาคือ มาเลเซีย และไทย ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศลาวเป็นประเทศที่มีดัชนีความมั่นคงทางอาหารต่ำที่สุดโดยมีคะแนนรวมอยู่ที่ 32.7 คะแนน ศูนย์ติดตามและพยากรณ์เศรษฐกิจการเกษตร, (2560) ทำให้เห็นได้ว่าประเทศไทยกำลังเข้าใกล้กับการขาดความมั่นคงทางอาหารขึ้นทุกขณะ

อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกเป็นอีกแห่งที่มีการกระจายตัวของสิ่งปลูกสร้าง อุตสาหกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงไปสู่เมืองแห่งอุตสาหกรรม พื้นที่ที่เคยเป็นพื้นที่เคยเป็นแหล่งเพาะปลูกทางการเกษตรเดิมลดลงเรื่อย ๆ เกษตรกรอีกจำนวนมากยังคงต้องการทำการเกษตรหรือกิจกรรมด้านการเกษตรอยู่ แต่ประสบกับปัญหาการจัดการแหล่งผลิตที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนเมืองยุคปัจจุบัน การส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองในปัจจุบันได้พยายามที่จะสร้างอาชีพ ให้เกษตรกรในชุมชนเมืองสามารถทำการเกษตรเพื่อที่จะลดรายจ่าย เพิ่มรายได้จนสู่การเป็นอาชีพที่ยั่งยืน แต่การถูกกำหนดด้วยบริบทของชุมชนเมืองและภารกิจของเกษตรกร ทำให้การดำเนินงานหรือการพบปะพูดคุยกับเกษตรกรได้ไม่สม่ำเสมอ ทำให้การส่งเสริมไม่ต่อเนื่อง ซึ่งมีความสำคัญที่จะร่วมกับเกษตรกรเพื่อหาแนวทางที่จะทำให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการระบบการเกษตรและสามารถทำอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนให้แก่ครัวเรือนและชุมชนเมืองได้ เกษตรกรสามารถสร้างระบบเกษตรในชุมชนเมืองให้ประสบผลสำเร็จ ไม่ต้องพึ่งพาสินค้าเกษตรจากแหล่งอื่น สามารถการสร้างระบบอาหารท้องถิ่นที่เข้มแข็งในชุมชนและสร้างความมั่นใจว่าประชาชนในชุมชนเมืองจะสามารถเข้าถึงอาหารที่ดีต่อสุขภาพอาหารได้ ขณะเดียวกันก็เพิ่มความมั่นคงด้านอาหารในชุมชนเมืองไปพร้อม ๆ กัน United States Department of Agriculture, (2016) การศึกษา สภาพการผลิต ความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนในชุมชนเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง การส่งเสริมและพัฒนากิจการด้านการเกษตรในชุมชนเมืองให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในชุมชนเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในประเด็นดังนี้

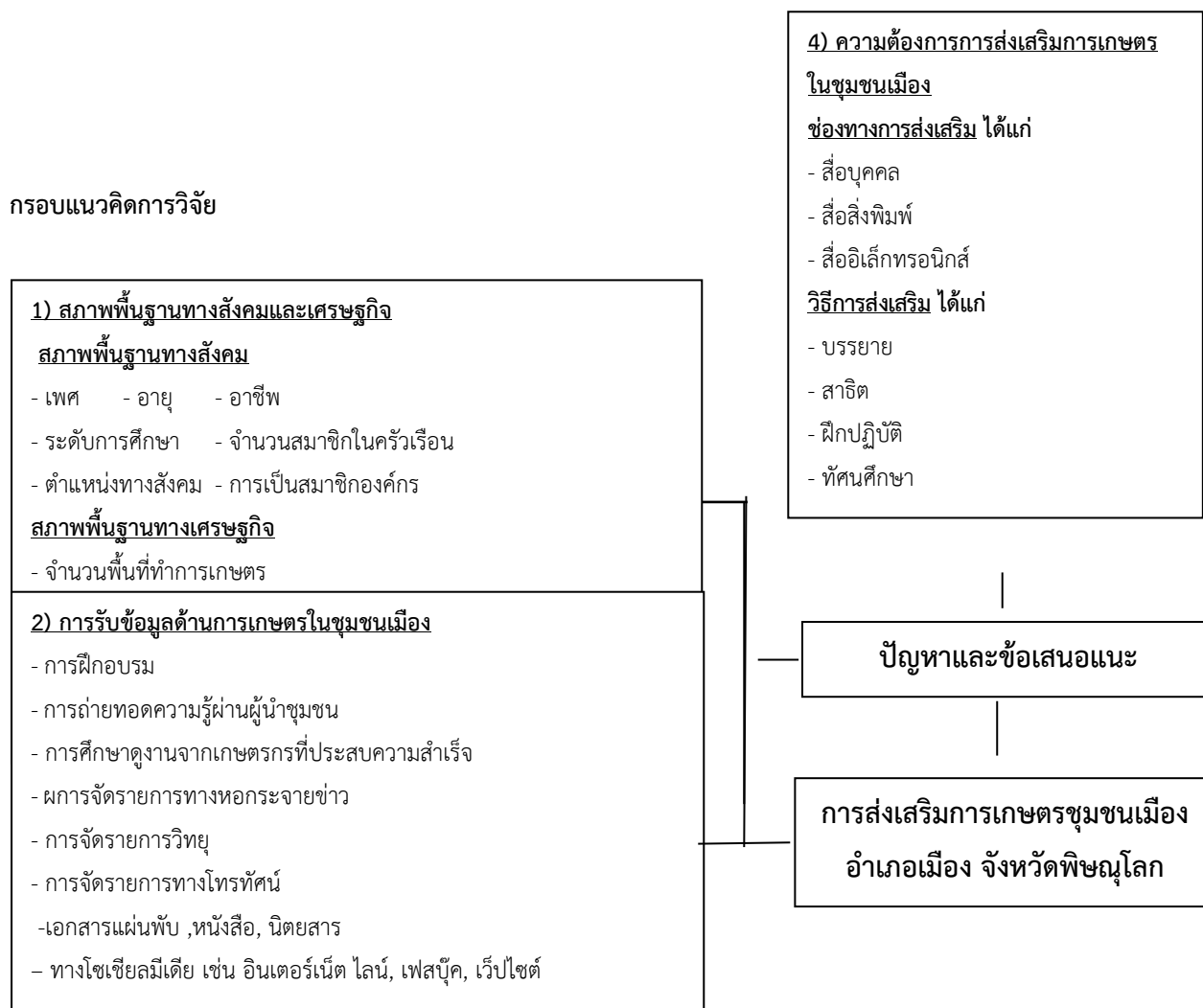
1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. สภาพความต้องการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรในชุมชนเมือง
3. การรับข้อมูลด้านการเกษตรในชุมชนเมือง
4. ปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9
The 9th STOU National Research Conference

5. ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรในชุมชนเมือง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ใช้ คือ ประชาชนในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งหมด 17,023 ครัวเรือน (ระบบจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองพิษณุโลก, 2560) ครัวเรือนๆ ละ 1 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ความคลาดเคลื่อนระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 391 ราย สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือการวิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ การค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้จากการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 5 ตอนคือ (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) ความต้องการปัจจัยที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรในชุมชนเมือง (3) การรับรู้ข้อมูลด้านการเกษตรในชุมชนเมือง และ (4) ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรในชุมชนเมือง (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชน ทดสอบความเชื่อมั่นได้ค่าแอลฟาของครอนบรัค มากกว่า 0.8 ซึ่งสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลภาคสนามได้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับโดยกำหนดเกณฑ์จากคะแนนน้ำหนักร้อยละ 1.00 – 1.80 = น้อยที่สุด คะแนนน้ำหนักร้อยละ 1.81– 2.60 = น้อย คะแนนน้ำหนักร้อยละ 2.61 – 3.40 = ปานกลาง คะแนนน้ำหนักร้อยละ 3.41 – 4.20 = มาก และคะแนนน้ำหนักร้อยละ 4.21 – 5.00 = มากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 43.57 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.49 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 61.38 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคมและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรด้านการเกษตร มีอาชีพ เป็นพนักงานบริษัท ห้างร้าน ค้าขายและรับราชการรวมกันแล้วมากกว่าครึ่งหนึ่ง รองลงมา คือ อาชีพเกษตรกร ที่พักอาศัยส่วนมากเป็นบ้านเดี่ยว เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 8.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 49.10 โดยร้อยละ 28.23 ไม่มีที่ดินทำการเกษตร พื้นที่เช่าร้อยละ 5.12 และที่ดินซึ่งไม่เสียค่าเช่าหรือให้ทำกินเปล่าร้อยละ 2.31 พื้นที่เช่าเฉลี่ย 4.93 ไร่ มีพื้นที่อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.31 จำนวนแรงงาน โดยเฉลี่ย 2.55 คนต่อครัวเรือน รายได้ทั้งหมดในรอบปีที่ผ่าน 223,335.55 บาทต่อปี รายได้จากภาคเกษตร ปีที่ผ่านมา (2560) เฉลี่ย 253,388.14 บาทต่อปี รายได้จากการทำอาชีพการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา (2560) เฉลี่ย 88,287.04 บาทต่อปี ร้อยละ 51.4 ไม่ได้ทำ รองลงมาเป็นการทำการเกษตรด้านพืชร้อยละ 47.6 ด้านอื่น ๆ ร้อยละ 1.0

2. สภาพความต้องการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตรในชุมชนเมือง

ความต้องการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตรในชุมชนเมือง พบว่า

2.1 ปัจจัยด้านกายภาพ ประชาชนต้องการระดับมาก คือ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.68) ต้องการระดับปานกลาง ได้แก่ คุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน ($\bar{x}$ = 3.05) ระบบไฟฟ้าหมู่บ้าน ($\bar{x}$ = 2.98) ถนนในชุมชน เพื่อการผลิต ($\bar{x}$ = 2.92) เครื่องจักรทางการเกษตรและอุปกรณ์ ($\bar{x}$ = 2.68) และ ต้องการระดับน้อย ได้แก่ คุณภาพดิน ($\bar{x}$ = 2.23) พื้นที่ทำการเกษตร ($\bar{x}$ = 2.22)

3) ความต้องการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรในชุมชนเมือง

ปัจจัยทางกายภาพ	ปัจจัยทางชีวภาพ	ปัจจัยทางชีวภาพ
- พื้นที่ทำการเกษตร	- เมล็ดพันธุ์พืช	- แรงงาน
- คุณภาพดิน	- สารกำจัดศัตรูพืช	- ต้นทุนการผลิต
- แหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร	- ปุ๋ยหมักชีวภาพ/ปุ๋ยอินทรีย์	- ตลาดรับซื้อสินค้าทางการเกษตร
- คุณภาพของน้ำประปาหมู่บ้าน	- พ่อ แม่พันธุ์สัตว์	- การประกันราคาสินค้าทางการเกษตร
- ระบบไฟฟ้าหมู่บ้าน	- อาหารสัตว์/ธาตุอาหารสัตว์	- การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร
- ถนนในชุมชนเพื่อการผลิต		
- เครื่องจักรทางการเกษตรและอุปกรณ์ทางการเกษตร		

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9
The 9th STOU National Research Conference

2.2 ความต้องการปัจจัยด้านชีวภาพ ประชาชนต้องการระดับมาก คือ เมล็ดพันธุ์พืช ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมา ต้องการระดับปานกลาง ได้แก่ ปุ๋ยหมักชีวภาพ/ปุ๋ยอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.26$) และสารกำจัดศัตรูพืช ($\bar{X} = 2.51$) พ่อ แม่ พันธุ์สัตว์และอาหารสัตว์ ($\bar{X} = 2.29$) ต้องการระดับน้อย ($\bar{X} = 2.18$)

2.3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ประชาชนต้องการ ตลาดรับซื้อสินค้าทางการเกษตร เฉลี่ย ($\bar{X} = 4.12$) การประกันราคาสินค้าทางการเกษตร ($\bar{X} = 4.07$) ต้นทุนการผลิต ($\bar{X} = 3.78$) ระดับมาก รองลงมาได้แก่ ความมั่นคงทางอาชีพ การเกษตร ($\bar{X} = 3.37$) การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ($\bar{X} = 3.07$) ระดับปานกลาง และแรงงาน ($\bar{X} = 2.55$) ต้องการในระดับน้อย

3. การรับข้อมูลด้านการเกษตรในชุมชนเมือง พบว่าเกษตรกรได้รับข้อมูลด้านการเกษตร ระดับมาก ผ่านทาง โซเชียลมีเดีย เช่น อินเทอร์เน็ต ไลน์ เฟสบุ๊ก เว็บไซต์ ($\bar{X} = 3.76$) ได้รับข้อมูลระดับปานกลาง ผ่านการศึกษาดูงานของ เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ($\bar{X} = 3.26$) ได้รับข้อมูลผ่านการจัดรายการทางโทรทัศน์ ($\bar{X} = 2.89$) ได้รับข้อมูลผ่านการ จัดรายการทางหอกระจายข่าว ($\bar{X} = 2.56$) ได้รับข้อมูลผ่านเอกสารแผ่นพับ หนังสือ นิตยสาร ($\bar{X} = 2.80$) และได้รับข้อมูล ระดับน้อย ผ่านการถ่ายทอดความรู้ผ่านผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 2.38$) ได้รับข้อมูลผ่านการฝึกอบรม ($\bar{X} = 2.37$) และการจัด รายการวิทยุ ($\bar{X} = 2.31$)

4. ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรในชุมชนเมือง พบว่าประชาชนต้องการระดับมาก คือ ให้เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมด้านการจัดการแมลงศัตรูพืชและโรคพืช เฉลี่ย ($\bar{X} = 3.71$) ต้องการระดับปานกลาง ในประเด็น เผยแพร่ความรู้ ทางรูปแบบของ ไลน์ เฟสบุ๊ก แอปพลิเคชันต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.57$) ด้านพืชสวน ($\bar{X} = 3.49$) การจัดทำแผ่นพับให้ความรู้ ($\bar{X} = 2.95$) การจัดนิทรรศการ ($\bar{X} = 2.94$) การฝึกอบรม ($\bar{X} = 2.93$) การเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.91$) ส่งเสริมการ จัดการดินและปุ๋ย ($\bar{X} = 2.77$) การสัมมนา ($\bar{X} = 2.60$) ต้องการระดับน้อย ได้แก่ เผยแพร่ความรู้ในรูปแบบการสัมมนา ($\bar{X} = 2.60$) มีห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ทางการเกษตรไว้บริการ ($\bar{X} = 2.36$) มีเจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความรู้ในพื้นที่อย่างใกล้ชิด ($\bar{X} = 2.26$)

5. ระดับความต้องการของรูปแบบข้อมูลด้านการเกษตร พบว่า ประชาชนต้องการระดับมาก คือ การศึกษา ดูงานของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ เฉลี่ย ($\bar{X} = 3.63$) ต้องการระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดรายการทางโทรทัศน์ ($\bar{X} = 3.17$) เผยแพร่ข้อมูลด้านเกษตรผ่านทางโซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชัน เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก ($\bar{X} = 3.14$) จัดนิทรรศการด้าน การเกษตร ($\bar{X} = 3.10$) จัดสวนหรือฟาร์มเกษตรใกล้บ้าน การจัดรายการทางหอกระจายข่าว ($\bar{X} = 2.98$) การถ่ายทอด ความรู้ผ่านผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 2.76$) การฝึกอบรม ($\bar{X} = 2.69$) การจัดทำเอกสารแนะนำและให้ความรู้ ($\bar{X} = 2.64$) และจัดทำชุด อุปกรณ์สำเร็จรูปพร้อมใช้สำหรับทำการเกษตร ($\bar{X} = 2.62$) ต้องการระดับน้อยคือ การจัดเวทีเสวนาการเกษตร ($\bar{X} = 2.25$) และต้องการระดับน้อยที่สุดคือ การจัดรายการวิทยุ ($\bar{X} = 1.63$)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9 The 9th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการเกษตรในชุมชนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลของอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้ศึกษาสามารถอภิปรายผลของการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนชุมชนเมือง

เกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 43.57 ปี สมาชิกครัวเรือน เฉลี่ย 3.49 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 61.38 กลุ่มเกษตรกรในเมืองจะค่อนข้างจะมีการศึกษาสูง สอดคล้องกับ ฮากิม ผูหาดา, (2558) ได้ศึกษาวิถีชีวิตของคนเมืองในประเทศไทย : แนวโน้มใหม่ พบว่า กลุ่มคนเมืองมีการศึกษาสูงหรือระดับปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ เป็นกลุ่มนักธุรกิจหรือข้าราชการ ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคมและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรด้านการเกษตร มีอาชีพ เป็นพนักงานบริษัท ห้างร้าน ส่วนมากมีธุรกิจส่วนตัวและรับราชการ อาศัยอยู่บ้านเดี่ยว สอดคล้องกับ ฮากิม ผูหาดา, (2558) ได้ศึกษา วิถีชีวิตของคนเมืองในประเทศไทย : แนวโน้มใหม่ พบว่ากลุ่มบุคคลดังกล่าวมีรายได้ค่อนข้างสูงและมักพักอาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว เกษตรกรที่ทำการเกษตรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 8.25 ไร่ มีพื้นที่เช่าเฉลี่ย 4.93 ไร่ และที่ดินซึ่งไม่เสียค่าเช่าหรือบุคคลอื่นให้ทำกินเปล่าร้อยละ 0.41 ไร่ จำนวนแรงงานต่อครัวเรือน โดยเฉลี่ย 2.55 คน รายได้ทั้งหมดในรอบปีที่ผ่านมา 223,335.55 บาทต่อปี รายได้ส่วนใหญ่มาจากรายได้นอกอาชีพการเกษตร ปีที่ผ่านมา (2560) เฉลี่ย 178,102.81 บาทต่อปี ส่วนรายได้จากการทำอาชีพการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา (2560) เฉลี่ย 46,460.36 บาทต่อปี

2. สภาพความต้องการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรในชุมชนเมือง

ประชาชนต้องการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน ซึ่งเป็นปัจจัยทางการเกษตรที่ ถนนในชุมชน เพื่อการขนส่งสินค้า การคมนาคมสาธารณะที่เชื่อมโยงถึงกันส่งผลให้การขนส่งสินค้าและการติดต่อระหว่าง เกษตรกร ต้องการตลาดรับซื้อสินค้าทางการเกษตร การประกันราคาสินค้าทางการเกษตร เนื่องจากตลาดรับซื้อไม่แน่นอนเป็นผลให้ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ปัจจุบันการทำการเกษตรเกษตรต้องอาศัยต้นทุนการผลิตที่สูง ดังนั้นต้นทุนการผลิตยังเป็นสิ่งจำเป็นที่เกษตรกร

3. การรับข้อมูลด้านการเกษตรในชุมชนเมือง

ประชาชนได้รับข้อมูลผ่านทางโซเชียลมีเดียในระดับมาก เกษตรกรสามารถใช้ระบบโซเชียลมีเดียสืบค้นข้อมูลที่ต้องการหรือการรับข่าวสารต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยเกษตรกรได้รับข้อมูลอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับจินดา ขลิบทอง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2555) กล่าวถึง วิธีการส่งเสริมการเกษตร ไว้ว่า การได้รับข้อมูลผ่านการศึกษาดูงานของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดการกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นที่จะทดลองและลงมือทำด้วยตนเอง

4. ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรในชุมชนเมือง

ประชาชนให้ความสนใจการศึกษาดูงานของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จเป็นอันดับแรก การศึกษาดูงานทำให้เกษตรกรหรือกลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจได้มากขึ้น สอดคล้องกับ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2553, น.6-44) กล่าวถึง วิธีการส่งเสริมการเกษตร กระบวนการการนำ ความรู้วิธีการและเทคโนโลยี ไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอดโดยมีวัตถุประสงค์จะให้ประชาชนเกิดการรับรู้ ความสนใจ ไตร่ตรอง ทดลองทำและนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการจัดการรายการทางโทรทัศน์ เผยแพร่ข้อมูลผ่านทางโซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชัน เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก ยังทำให้เกษตรกรได้รับความสะดวกในการ

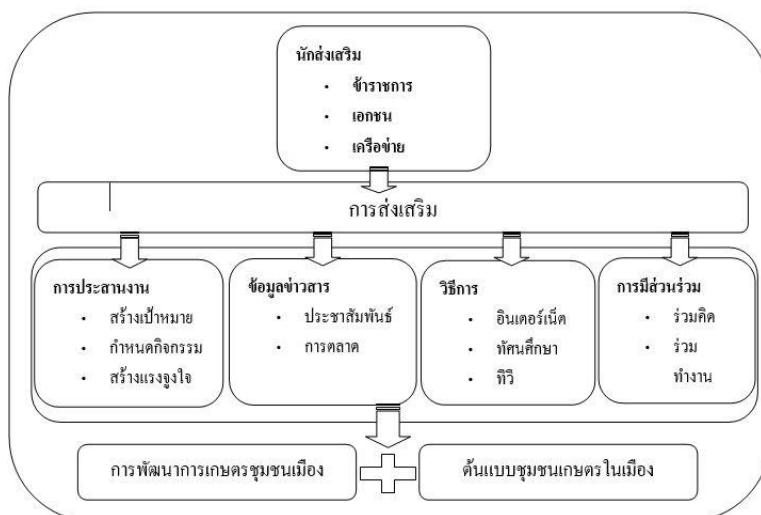
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9 The 9th STOU National Research Conference

รับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ได้อยู่เสมอ เนื่องจากการดำเนินชีวิตประจำวันผูกพันกับเวลา การทำงาน การเดินทางและกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในเมืองจะถูกกำหนดโดยเวลาช่องทางดังกล่าวจึงเป็นอีกช่องทางที่เกษตรกรสามารถพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ได้

ประชาชนต้องการให้ส่งเสริมด้านการจัดการแมลงศัตรูพืชและโรคพืชในระดับมาก เนื่องจากเป็นปัญหาส่วนใหญ่ที่พบบ่อยในพื้นที่ รองลงมา คือ การเผยแพร่ข้อมูลผ่านทาง ไลน์ เฟสบุ๊ก แอปพลิเคชันต่าง ๆ ด้วยปัจจุบันช่องทางดังกล่าวเกษตรกรสามารถเข้าถึงและแลกเปลี่ยนข้อมูลได้เร็ว สอดคล้องกับ จินดา ขลิบทอง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2555) กล่าวถึง วิธีการส่งเสริมการเกษตร ไว้ว่า อินเทอร์เน็ต สามารถเชื่อมต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลทั่วโลก ได้โดยสะดวกรวดเร็ว ทั้งข้อมูลที่เป็นตัวอักษร ข้อความ ภาพนิ่ง และเคลื่อนไหวหรือเสียง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยนี้พบว่า การส่งเสริมต้องสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกร โดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษา การศึกษาดูงานจากเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ และการส่งข้อมูลข่าวสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งรายการทีวี ร่วมให้เกษตรกรสร้างเป้าหมาย และมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำในกิจกรรมของตนเองและเครือข่ายให้เกิดความสำเร็จ เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้และพัฒนารูปแบบทำการเกษตรในชุมชนเมืองให้เกิดผลสำเร็จได้ ผู้วิจัยจึงสรุปข้อเสนอแนะการวิจัย เป็นแนวทางการส่งเสริมการเกษตรในชุมชนเมือง ดังภาพที่ 1

ดังภาพที่ 1 การส่งเสริมการเกษตรในชุมชนเมือง

จากภาพที่ 1 แสดงการส่งเสริมการเกษตรในชุมชนเมือง จำเป็นที่จะต้องใช้กระบวนการสื่อสารในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกร ผลการวิจัยสรุปดังนี้

1. นักส่งเสริม ภาครัฐและเอกชน เป็นผู้ส่งเสริมและดำเนินงานร่วมกับเกษตรกร
2. การประสานงาน มีการประสานงานกับเกษตรกร โดยสร้างเป้าหมาย สร้างแรงจูงใจ และกำหนดกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

3. การมีส่วนร่วม เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน เพื่อที่จะสามารถดำเนินกิจกรรมได้ด้วยตนเองได้

4. การสื่อสาร ใช้สื่อในการให้ความรู้และแรงจูงใจแก่เกษตรกร เช่น การทัศนศึกษาหรือดูงานเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ การจัดรายการทีวี หรือเพื่อความสะดวกอาจใช้ช่องทางโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ หรืออื่น ๆ ในการให้ความรู้และติดต่อสื่อสารกับเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรในชุมชนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในอำเภอเมืองของจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางการจัดการผลผลิตภายในตัวเมืองให้สอดคล้องกับที่ตลาดต้องการ และเป็นแนวทางในการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรในชุมชนเมือง

2. ควรมีการศึกษาในเรื่องการใช้พื้นที่ขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด

3. ศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีผลต่อการสนับสนุนอาชีพเกษตรกรของเกษตรกรในชุมชนเมือง เช่น การเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตร เป็นไปอย่างทั่วถึงหรือไม่ มีผลถึงเกษตรกรหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

Ibrahim Game and Richaela Primus. 2015. Urban Agriculture. State University of New York

College of Forestry and Environmental Science. Retrieved from

https://www.academia.edu/17507897/GSDR_2015_Brief_Urban_Agriculture

Tjeerd Deelstra and Herbert Girardet January. 2000. Urban Agriculture and Sustainable Cities.in Bakker

United States Department of Agriculture. 2016. Urban Agriculture Toolkit. Retrieved from

<https://www.usda.gov/sites/default/files/.../urban-agriculture-toolkit.pdf>

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). คู่มือและวิธีปฏิบัติงานระบบส่งเสริมการเกษตร (Training and Visit System : T & V System). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร

จินดา ขลิบทอง, และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2555). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2561 จาก <http://ird.stou.ac.th/dbresearch>

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ จินดา ขลิบทอง เพชร ทวีวงศ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน. (2561,1 มกราคม-มิถุนายน). วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.

ปิยะพงษ์ บุขงก์. (2555). ปลุกเมืองปลุกชีวิต : แนวคิดและแนวทางการพัฒนาเกษตรในเมือง .นนทบุรี:บริษัท พิมพ์ดี จำกัด. มาโนช วงศ์เมือง. (2560). การจัดการพื้นที่เศรษฐกิจอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.พิษณุโลก:สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองพิษณุโลก.พิษณุโลก

อังคณา สุวรรณภู. 2559. เกษตรในเมือง ความมั่นคงของคนเมือง, จดหมายข่าวพลีไบ.19 (7) ,1-15.

ฮาเก็ม ผุหาคดา. (2558). วิถีชีวิตคนเมืองในประเทศไทย:แนวโน้มใหม่. สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2560

จาก https://www.slideshare.net/FURD_RSU/the-new-trend